

Konu: **Bilim**

Yazı: **03**

Özne Enerjisi

Doç. Dr. Haluk Berkmen

Özne olmak zor, şey olmak kolaydır, dedim. Neden? Çünkü özne doğrudan doğruya enerjidir. Enerji de iş yapmak durumundadır. Enerji atıl kalmaz. Sürekli üretir, dönüştürür ve kendi de dönüşür. Enerji aynı durumda, eylemsiz, kalmaz. Sürekli eylem içinde olmak zorundadır. En temel eylem de düşünce eylemidir.

İşte bu bakımdan beynimiz sürekli faaldir. Çünkü her insan faildir de ondan. Ancak, anlamlı faaliyet (eylem) olduğu gibi, anlamsız eylem de vardır. Peki ama bu "anlam" konusuna kim karar verecek? Kimin eylemi anlamlı, kiminki anlamsız? Nasıl yapacağız bu ayrımı?

Yanıtı çok kolaydır. Her insanın eylemi kendisi için anlamlıdır. İnsan anlamsız bir eylem yapamaz. İstese de yapamaz. Ama, bana anlamlı gelen eylem size anlamsız gelebilir. Demek ki, "anlam" kişiseldir. Her insana göre farklıdır. Dolayısıyla "**Anlam görelidir**".

Şu halde anlam içeren kavramlar da görelidir. Mutlak bir kavram var mıdır? Örneğin zaman ve mekan (uzam) kavramları. Bu iki kavram mutlak mıdır? Modern bilim (Görelilik ve Kuantum kuramları) göstermişlerdir ki ne uzam ne de zaman mutlak değildir. Uzam, değişmez bir yapıya sahip değildir. Daralıp genişleyebilir. Gözlemciye göre farklı boyutlar alabilir. Farklı görüntüler oluşturabilir.

Keza zaman da daralıp genişleyebilir. Geçmişten geleceğe uzanan mutlak bir zaman kavramı sadece bir varsayımdır. Bir ön yargıdır. Bize öğretilmiş olan "dün", "bugün", "yarın" kavramlarının bir uzantısıdır. Ya varlıklar ve nesnelere? Onlar mutlak mıdır?

Her var olan bir süre sonra yok oluyor. Bu süre ise bazen çok kısa bazen de çok uzun olabiliyor. Neye ve kime göre uzun-kısa? Elbette ki bizim yaşamımıza göre. Ölçüt bizim yaşam süremiz. Ama bizim süremiz de mutlak değil. Bir süre için **var olduğumuza inanıyoruz**, bir süre sonra da **yok olacağımıza inanıyoruz**. Fakat, aslında ikisi de tam olarak doğru değil. Ne tam olarak varız ne de tam olarak yokuz.

"Tam olarak" derken şunu ifade etmek istiyorum. Özne enerjidir, dedim. Biz de özneyiz, dedim. Biz = Enerjiyiz, sonucuna vardım. Ama, enerji **tam olarak** var mıdır? Enerji denilen kavram, ne tam olarak var ne de tam olarak yok. Daha doğrusu, **hem var hem yok**. Çünkü enerjinin kendisini doğrudan algılamıyoruz. Sadece onun etkilerini duygularımızla algılayabiliyoruz. Sıcaklık, örneğin, ısı enerjisinin göstergesidir. Hareket, mekanik enerjinin göstergesidir. Aynı şekilde, düşünce ve düşüncenin sonucu ortaya çıkan eylem öznenin bir göstergesi, bir tezahürüdür. Ama kesin bir kanıtı da değildir.

Duyularımız tarafından ancak dolaylı olarak algılanan bir kavramın "tam olarak var" olduğunu iddia edebilir miyiz? Öte yandan etkilerinden haberdar olduğumuz için de "tam olarak yok" da diyemiyoruz. Bizim "öznenin", varlığına inandığımız fakat açık seçik bir şekilde kanıtlayamadığımız bir enerji türüdür.

En azından, insanların büyük çoğunluğu için durum böyledir.